Il-Verb Semitiku

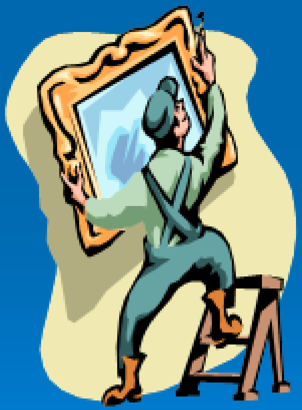

Sa Oriana Bonnici
Kulleġġ St.Jeanne Antide, Ħal Tarxien

Il-Verb Semitiku

- Verb juri azzjoni jew stat.
- Il-Verb Semitiku hu mibni fuq **il-Mamma u l-Għerq**.
- Biex issib il-Mamma tistaqsi: **X'għamel hu lbieraħ?**
- Biex issib l-Għerq trid tara liema huma **l-konsonanti fil-Mamma.**

Il-Mamma u l-Għerq

- Biex issib il-Mamma dejjem trid tara x'għamel hu lbieraħ:

noħorġu - ħareġ
serqet - seraq
waqgħet - waqa'

- Biex issib l-Għerq trid tagħżel **il-konsonanti** tal-Mamma:

ħareġ - ħ-r-ġ
rikeb - r-k-b
waqa' - w-q-għ

L-Għerq

- Il-konsonanti tal-Għerq iridu jibqgħu wara xulxin:
  naqbżu – <u>q</u>a<u>b</u>e<u>ż</u> – **q-b-ż** (mhux b-ż-q)

- Jekk il-verb jispiċċa b'apostrofu, fl-Għerq dan jinbidel u jsir GĦ: laqa' – l-q-għ

- L-GĦ għandha titqies bħala konsonanti waħda.

baqa’	–	b-q-għ
tilef	–	t-l-f
ħabb	–	ħ-b-b
għaraf	–	għ-r-f
kiser	–	k-s-r
bidel	–	b-d-l
kiteb	–	k-t-b
ħadem	–	ħ-d-m
sema’	–	s-m-għ

X’qed tinnota fl-Għerq ta’ dawn il-verbi?

Tweġiba:

L-Għerq fih 3 konsonanti

Sib il-Mamma ta’ dawn il-verbi:

fixklet
ċaqlaqtu
gerfixt
inkaxkru
dendlet
pespist
infarfar

Il-Mamma:

fixkel
ċaqlaq
gerfex
kaxkar
dendel
pespes
farfar

Issa sib l-Għerq:

Il-Mamma	L-Għerq
fixkel	f-x-k-l
ċaqlaq	ċ-q-l-q
gerfex	g-r-f-x
kaxkar	k-x-k-r
dendel	d-n-d-l
pespes	p-s-p-s
farfar	f-r-f-r

X'hemm differenti f'dawn l-Għeruq?

- L-għerq fih 4 konsonanti

- Verb li jkun fih 4 konsonanti fl-Għerq jissejjaħ **Verb Kwadrilitteru.**

- Verb li jkun fih 3 konsonanti fl-Għerq jissejjaħ **Verb Trilitteru.**

- Il-Verb Semitiku jista' jkollu BISS 3 jew 4 konsonanti fl-Għerq.

Il-Verb Sħiħ u Dgħajjef

- Fil-Malti, il-konsonanti dgħajfin huma tnejn: **il-j u l-w.**
- **Il-Verb Sħiħ** ma jkollux **j** jew **w fl-Għerq.**
- **Il-Verb Dgħajjef** ikollu **j** jew **w** fl-Għerq.

Il-Verb Sħiħ

- Kif tafu, il-Verb Sħiħ jista' jkun Trilitteru jew Kwadrilitteru.

- Ifred dawn il-verbi skont humiex Trilitteri jew Kwadrilitteri. Tinsiex qabel tiddeċiedi x'tip ta' verb hu, agħmlu fil-Mamma.

dendel; ħarġet; niktbu; ksirt; farfarna; qtilt; nisirqu; inċapċap; infixklu; fesfisna

Trilitteri Sħaħ	Kwadrilitteri Sħaħ
ħarġet	dendel
niktbu	farfarna
ksirt	inċapċap
qtilt	infixklu
nisirqu	fesfisna

Tipi differenti ta' Verbi Sħaħ

Hemm tliet tipi ta' Verbi Sħaħ. Biex tara liema huma, sib il-verb li ma jaqbilx mal-oħrajn u poġġih f'kolonna għalih.

1. ħareġ; ħabb; kiser; laqat
2. karkar; farfar; xamm; ċapċap
3. mess; ħass; rikeb; daqq

Verbi Sħaħ

Trilitteri	Kwadrilitteri	
ħareġ	karkar	ħabb
kiser	farfar	xamm
laqat	ċapċap	mess
rikeb		ħass
		daqq

Il-Verb Sħiħ Trux

- Verb Trux hu verb li għandu **l-aħħar żewġ konsonanti tal-Għerq bħal xulxin.**

- Dawn jidhru meta l-verb inpoġġuh fil-Mamma u wara nsibu l-Għerq.

ħabbet	ħabb	ħ-b-b
xammejtu	xamm	x-m-m
immiss	mess	m-s-s
ħasset	ħass	ħ-s-s
indoqqu	daqq	d-q-q

Il-Verb Dgħajjef

- Il-Verb Dgħajjef ikollu **j jew w** fl-Għerq tiegħu. Peress li l-**j** u l-**w** huma konsonanti dgħajfin, mhux dejjem jidhru fl-Għerq u għalhekk irridu nsibuhom aħna.

- Hemm **3 tipi** ta' Verbi Dgħajfin:

Xebbiehi, Moħfi u Nieqes

Agħżel dak il-verb li ma jaqbilx mal-oħrajn u agħti raġuni valida. Wara, aqsam f'kolonni.

karkar	wiżen
ċapċap	farfar

daqq

xamm

wiret

ħass

wasal

waqaf

waqa’

damdam

X’tip ta’ verbi huma dawn?

- karkar
- ċapċap
- farfar
- damdam

- daqq
- xamm
- ħass

Verbi Xebbihin

- wasal
- wiżen
- wiret
- waqaf
- waqa’

Verb Xebbiehi hu verb li meta jkun fil-Mamma, **jibda bil-konsonanti dgħajfa ‘w’.**

Issa sib il-Mamma u l-Għerq tal-Verb Xebbiehi

- wasal
- wiżen
- wiret
- waqaf
- waqa'

- w-s-l
- w-ż-n
- w-r-t
- w-q-f
- w-q-għ

Agħżel dak il-verb li ma jaqbilx mal-oħrajn u agħti raġuni valida.

(Ħjiel: Sib il-Mamma tal-verb!)

Wara, aqsam f'kolonni.

niġri	nirkeb
nifred	nixrob

nirtu

nixwu

naqgħu

naslu

mxiet

ġriet

kisret

ksiet

Aqsam il-verbi fi tliet kolonni. Wara, sib x'tip ta' verbi huma.

nirkeb – rikeb – r-k-b
nifred – fired – f-r-d
nixrob – xorob – x-r-b
kisret – kiser – k-s-r

nirtu – wiret – w-r-t
naqgħu - waqa' - w-q-għ
naslu – wasal – w-s-l

Sa Oriana Bonnici - Kulleġġ St.Jeanne Antide, Ħal Tarxien

Sib il-Mamma u l-Għerq tal-verb **Nieqes**

Il-Verb Nieqes hu verb li għandu l-konsonanti **'j' nieqsa fit-tarf.** Insibu l-konsonanti nieqsa billi **noħorġu nom mill-verb.** Eż. beka (bikja) - b-k-j

Verb	Mamma	Għerq
niġri	ġera (ġirja)	ġ-r-**j**
nixwu	xewa (xiwja)	x-w-**j**
mxiet	mexa (mixja)	m-x-**j**
ġriet	ġera (ġirja)	ġ-r-**j**
ksiet	kesa (kisja)	k-s-**j**

Sa Oriana Bonnici - Kulleġġ St.Jeanne Antide, Ħal Tarxien

Ftakar...

- Il-Verbi Neqsin **qatt ma jieħdu apostrofu** fl-aħħar flok il-**j** nieqsa. Mod faċli kif tinduna jekk il-verb jispiċċax bl-apostrofu hu billi **tqiegħed il-verb fin-negattiv**.
- Jekk il-verb fin-negattiv jispiċċa **-ax** mela dak il-verb **jispiċċa bl-apostrofu.**
- Eżempju: waqa' - ma waq**ax** (w-q-**għ**), tefa' - ma tef**ax** (t-f-**għ**)
- Jekk il-verb fin-Negattiv jispiċċa **-iex** mela dak il-verb **m'għandux apostrofu.**
- Eżempju: nesa - ma nes**iex** (n-s-**j**), kesa - ma kes**iex** (k-s-**j**)

Agħżel dak il-verb li ma jaqbilx mal-oħrajn u agħti raġuni valida. Wara, aqsam f'kolonni.

beka	mexa
dar	ġera

tiret

tħit

tasal

tieqaf

immorru	inbusu
niksu	inbigħu

Aqsam il-verbi fi tliet kolonni. Għajnuna: Sib il-Mamma tal-verb! Wara, sib x'tip ta' verbi huma.

tiret – wiret – w-r-t

tasal – wasal – w-s-l

tieqaf – waqaf – w-q-f

beka – beka – b-k-j

mexa – mexa – m-x-j

ġera – ġera – ġ-r-j

niksu – kesa – k-s-j

Sib il-Mamma u l-Għerq tal-verb **Moħfi**

Il-Verb Moħfi hu verb li għandu l-konsonanti **'j' jew 'w' nieqsa fin-nofs.** Inkunu nafu liema hi l-konsonanti nieqsa billi **nagħmlu l-verb fil-kmand.** Jekk nisimgħu l-ħoss ta' 'w' jfisser li hemm il-konsonanti 'w' moħbija fin-nofs. Jekk nisimgħu l-ħoss ta' 'j' jfisser li hemm 'j' moħbija fin-nofs. **Eż. tar (tir) – t-j-r; far (fur) – f-w-r**

Verb	**Mamma**		**Għerq**
dar	dar	(dur)	d-**w**-r
tħit	ħiet	(ħit)	ħ-**j**-t
inbusu	bies	(bus)	b-**w**-s
immorru	mar	(mur)	m-**w**-r
inbigħu	biegħ	(bigħ)	b-**j**-għ